

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 25, 01402 Vilnius, tel. (8 5) 262 6751, faks. (8 5) 279 1466, el. p. tarnyba@vvat.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188770044

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2021-02- Nr. 4E-

2021-01-27 Nr. 21-18980

El. p. rastine@tm.lt

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, ĮGYVENDINANČIŲ DIREKTYVAS (ES) 2019/770 IR (ES) 2019/771

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, pagal kompetenciją įvertinusi Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktus derinti Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – VTAĮ pakeitimo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125, 6.228¹², 6.228¹⁴, 6.350, 6.363, 6.364, 6.419 straipsnių, šeštosios knygos XVIII¹ skyriaus ir priedo pakeitimo bei kodekso papildymo 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³ ir 6.364⁴ straipsniais įstatymo projektą (toliau – CK pakeitimo įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125, 6.228¹², 6.228¹⁴, 6.350, 6.363, 6.364, 6.419 straipsnių, šeštosios knygos XVIII¹ skyriaus ir priedo pakeitimo bei kodekso papildymo 6.350¹, 6.364¹, 6.364², 6.364³ ir 6.364⁴ straipsniais įstatymo projektui ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektui bei pateikti juos Lietuvos Respublikos Seimui“ projektą (toliau – Nutarimo projektas) teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Dėl VTAĮ pakeitimo įstatymo projekto

VTAĮ pakeitimo įstatymo projekte aiškiai numatoma Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcija – prižiūrėti, kaip verslininkai laikosi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – Civilinis kodeksas) nustatytų vartotojų teisių apsaugos reikalavimų (VTAĮ pakeitimo įstatymo projekto 1 straipsnis). Įgyvendindama šią funkciją, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba turi teisę taikyti verslininkams sankcijas (baudas), jiems nesilaikant Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Civilinio kodekso nustatytų vartotojų teisių apsaugos reikalavimų (Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnis). Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, konstatavusi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnyje nurodytų reikalavimų pažeidimą, turi teisę taikyti verslininkui tik baudą, t. y. galimybę taikyti verslininkui kitas (švelnesnes) poveikio priemones, pavyzdžiui, kai pažeidimas nėra esminis, nėra numatyta.

Pastebėtina, jog ne visi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Civilinio kodekso nustatytų vartotojų teisių apsaugos reikalavimų pažeidimai turėtų būti pripažįstami svarbiais ir esminiais, sudarančiais pakankamą pagrindą skirti verslininkui baudą. Tais atvejais, kai pažeidimai būtų nežymūs ir neesminiai, t. y. nors ir patektų į Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnyje nurodytą pažeidimų sąrašą, tačiau būtų mažareikšmiai (pavyzdžiui, verslininkas pirmą kartą

padarytų pažeidimą ir jis nebūtų esminis; netinkamai nurodytą ikisutartinę informaciją savo tinklapyje; neteiktą atsakymo į vartotojo pretenziją per 14 dienų ir toks atvejis būtų vienetinis; pavėluotų pristatyti užsakytas prekes dėl objektyvių priežasčių ir vėlavimas būtų nežymus), verslininkas bendradarbiautų su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba bei per nurodytą laiką pašalintų nustatytus pažeidimus, tokių verslininkų atžvilgiu būtų tikslinga taikyti ne baudą (kaip numatyta dabar), o įspėjimą. Papildomai pastebėtina, kad įspėjimo, kaip neigiamos poveikio priemonės taikymas, verslininkui už pažeidimą, patenkantį į Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnyje numatytą sąrašą, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai padėtų išspręsti ir tokias situacijas, kai reikalavimą nubausti pažeidimą padariusį verslininką kelia vartotojas ir jei pažeidimas patenka į Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnyje numatytą sąrašą, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba neturi teisinio pagrindo atmesti tokio vartotojo prašymo, todėl privalo skirti verslininkui baudą, nors pažeidimas yra mažareikšmis.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto 7 straipsnio.

CK pakeitimo įstatymo projekto 7 straipsniu Civilinis kodeksas papildomas 6.350¹ straipsniu, kurio 3 dalies 4 punkte numatoma, jog Civilinio kodekso IV dalies „Atskiros sutarčių rūšys“ XXIII skyriaus „Pirkimas–pardavimas“ ketvirtojo skirsnio nuostatos netaikomos gyvų gyvūnų pirkimui–pardavimui, tačiau pritarus siūlomam teisinam reguliavimui, liktų neaišku, kokios Civilinio kodekso nuostatos turėtų būti taikomos gyvų gyvūnų pirkimui–pardavimui. Pastebėtina, kad gyvų gyvūnų pirkimas–pardavimas šiuo metu yra itin populiarėjanti vartotojų sudaromų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšis, todėl siūlytina CK pakeitimo įstatymo projekte atsakyti išimties dėl Civilinio kodekso IV dalies „Atskiros sutarčių rūšys“ XXIII skyriaus „Pirkimas–pardavimas“ ketvirtojo skirsnio nuostatų netaikymo gyvų gyvūnų pirkimui–pardavimui arba pateikti nuorodą į kitas Civilinio kodekso nuostatas, kurios turėtų būti taikomos perkant–parduodant gyvus gyvūnus.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto 9 straipsnio.

CK pakeitimo įstatymo projekto 9 straipsniu yra keičiamas Civilinio kodekso 6.364 straipsnis, kurio 3 dalyje nurodyta, kad „*Pardavėjas ir vartotojas gali susitarti dėl trumpesnio pardavėjo atsakomybės už naudotas prekes termino, nei nurodyta šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, tačiau jis negali būti trumpesnis nei vieni metai*“, tačiau šiuo atveju nėra aišku, kokia forma šis šalių susitarimas turėtų būti įformintas, t. y. ar jis turėtų būti išreikštas aktyviais vartotojo veiksmais, ar susitarimas bus pripažįstamas tinkamu ir tada, jei pardavėjas sąlygą dėl trumpesnio pardavėjo atsakomybės už naudotas prekes termino taikymo įtvirtins standartinėje, vartotojams teikiamoje pasirašyti, prekės pirkimo–pardavimo sutartyje ar prekės garantijos taisyklėse, su kuriomis vartotojas supažindinamas.

Direktyvoje (ES) 2019/771¹ įtvirtinta, kad „Valstybės narės gali numatyti, kad naudotų prekių atveju pardavėjas ir vartotojas gali susitarti dėl sutarties sąlygų ar sutartimi įforminto susitarimo, pagal kurį atsakomybės laikotarpis ar senaties terminas yra trumpesnis, nei nurodyti 1, 2 ir 5 dalyse, tačiau jis negali būti trumpesnis nei vieni metai“, taigi remiantis minėta Direktyvos (ES) 2019/771 nuostata, toks susitarimas tarp šalių turi būti įformintas atskiru susitarimu. Atsižvelgiant į tai, minėtą keičiamo Civilinio kodekso 6.364 straipsnio 3 dalyje vartojamą formuluotę siūlytina tikslinti, aiškiai įtvirtinant, kokia forma turi būti išreikštas vartotojo sutikimas dėl trumpesnio pardavėjo atsakomybės už naudotas prekes termino taikymo.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto 10 straipsnio.

CK pakeitimo įstatymo projekto 10 straipsniu Civilinis kodeksas papildomas 6.364¹

¹ Žr. 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/771 dėl tam tikrų prekių pirkimo–pardavimo sutarčių aspektų, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB bei panaikinama Direktyva 1999/44/EB, 10 straipsnio 6 dalį.

straipsniu, kuriame, kaip, nurodoma Įstatymų projektų Aiškinamajame rašte, yra keičiama vartotojo teisių gynimo priemonių sistema, jeigu prekė yra netinkamos kokybės, numatant dviejų pakopų vartotojo teisių gynimą². Įvertinus keičiamo Civilinio kodekso 6.354 straipsnio nuostatų išdėstymą, nėra visiškai aišku, ar šiame straipsnyje įtvirtinta dviejų pakopų vartotojo teisių gynimo priemonių sistema taikoma visais atvejais, ar tik tada, kai prekės kokybės trūkumas yra neesminis (mažareikšmis). Kitaip tariant, ar esant esminiam prekės kokybės trūkumui vartotojas turės teisę iškart reikalauti pardavėjo nutraukti sutartį, nesilaikydamas Civilinio kodekso 6.354 straipsnyje įtvirtintos vartotojo teisių gynimo būdų hierarchijos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina tikslinti Civilinio kodekso 6.354 straipsnio nuostatas dėl vartotojo teisės nutraukti sutartį įgyvendinimo.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto 12 straipsnio.

CK pakeitimo įstatymo projekto 12 straipsniu Civilinis kodeksas papildomas 6.364³ straipsniu, kurio 3 dalyje nurodoma, kad „Kai trūkumai paaiškėja tik dėl dalies pagal pirkimo–pardavimo sutartį pristatytų prekių ir yra šio kodekso 6.364¹ straipsnyje nurodytas pagrindas nutraukti sutartį, vartotojas turi teisę nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį tik dėl tų prekių, taip pat dėl kitų kartu įgytų prekių, jeigu negalima pagrįstai tikėtis, kad jis pasiliks tik tinkamos kokybės prekes“, tačiau pastebėtina, kad nėra aiški šio punkto mintis, t. y. neaišku, dėl kokių būtent prekių šiame punkte nurodytu atveju vartotojas turi teisę nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį ir kokia tvarka bus įgyvendinta ši vartotojo teisė, todėl šią nuostatą siūlytina tikslinti.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekto 13 straipsnio.

CK pakeitimo įstatymo projekto 13 straipsniu Civilinis kodeksas papildomas 6.364⁴ straipsniu, kuriuo iš esmės praplečiamas atsakingų už prekės kokybės garantiją (komercinę garantiją) subjektų ratas, t. y. skirtingai nei yra įtvirtinta šiuo metu galiojančiame Civiliniame kodekse, įsigaliojus Civilinio kodekso pakeitimams, už prekės kokybės garantijos teikimą bus laikomas atsakingu ne tik pardavėjas, bet ir prekės gamintojas. Pagal keičiamo Civilinio kodekso 6.364⁴ straipsnio 1 dalį, gamintoju laikomas prekių gamintojas, prekių importuotojas į Europos Sąjungą ar bet koks asmuo, ant prekių nurodantis savo pavadinimą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą.

Pažymėtina, kad iš Civilinio kodekso 6.364⁴ straipsnio 1 dalies formuluotės nėra aišku, kokiais atvejais vartotojas turėtų teisę reikalauti iš gamintojo grąžinti sumokėtą kainą ar pakeisti, pataisyti prekes ar teikti jų priežiūros paslaugas, jeigu prekės neatitinka garantijos dokumente arba reklamoje, paskelbtoje sudarant sutartį arba iki jos sudarymo, išdėstytų sąlygų ar kitų reikalavimų, nesusijusių su nustatytais šio kodekso 6.363 straipsnyje. Atkreiptinas dėmesys, kad neretu atveju vartotojas su prekių gamintoju, kuriuo pagal įstatymo formuluotę bus laikomas prekių importuotojas į Europos Sąjungą ar bet koks asmuo, ant prekių nurodantis savo pavadinimą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą, nesudaro vartojimo sutarties. Pažymėtina, kad vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą³. Prekių pirkimo–pardavimo (vartojimo) sutartis yra sudaroma tarp vartotojo ir pardavėjo (kuris, beje, dažniausiai nėra gamintojas), kuris pagal šiuo metu susiklosčiusią praktiką ir laikomas atsakingu prieš vartotoją už tinkamą prekių kokybę.

Papildomai atkreiptinas dėmesys į Civilinio kodekso 6.364⁴ straipsnio 3 ir 4 dalis, taip pat keičiamo Civilinio kodekso 6.363 straipsnio 3 ir 4 dalis (CK pakeitimo įstatymo projekto 8 straipsnis), kurias vertinant sistemiškai, nėra aišku, ar vartotojui pateikiamas prekės kokybės

² Jeigu paaiškėja, kad prekė yra netinkamos kokybės, vartotojas pirmiausia turi teisę reikalauti pataisyti prekę (prekės remonto) arba pakeisti prekę. Jeigu prekė nėra pataisoma (suremontuojama) ar nėra pakeičiama tinkamos kokybės preke, tuomet vartotojas turi teisę reikalauti sumažinti prekės kainą arba vienašališkai nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį. Vis dėlto vartotojas gali iškart reikalauti kainos sumažinimo arba sutarties nutraukimo, jeigu prekės trūkumas yra esminis arba pardavėjas nepataiso prekės ar jos nepakeičia per protingą terminą, arba tai sukeltų didelių nepatogumų vartotojui (Aiškinamojo rašto 2.5 papunktis).

³ Žr. Civilinio kodekso 6.228¹ straipsnio 1 dalį.

garantijos dokumentas visais atvejais privalo būti pateikiamas patvarioje laikmenoje (Civilinio kodekso 6.364⁴ straipsnio 4 dalis), ar tinkamu prekės kokybės garantijos pateikimu bus pripažįstama ir tada, kai garantijos sąlygos bus nurodytos susijusioje reklamoje, paskelbtoje sudarant sutartį arba iki jos sudarymo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, siūlytina keičiamo Civilinio kodekso 6.364⁴ straipsnyje atsisakyti nuostatų dėl gamintojo pripažinimo tiesiogiai atsakingu prieš vartotoją dėl prekės kokybės (komercinės garantija), taip pat patikslinti šio straipsnio 3 dalies nuostatas dėl kokybės garantijos dokumento formos, kai taikomos reklamoje nurodytos prekės kokybės garantijos sąlygos.

Dėl CK pakeitimo įstatymo projekte vartojamos sąvokos „įdiegimas“.

CK pakeitimo įstatymo projekte (5 straipsnyje, 8 straipsnyje, 11 straipsnyje) vartojama nauja sąvoka „įdiegimas“, tačiau jos apibrėžtis nėra pateikiama, todėl neaišku, kokius konkrečiai veiksmus apima ši sąvoka, pavyzdžiui, ar apima montavimą, instaliavimą, kai šiuos veiksmus būtina atlikti pagal prekės pobūdį.

Informuojame, kad pastabų ar pasiūlymų dėl Nutarimo projekto, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba neturi.

Pagarbiai

Direktorė

Neringa Ulbaitė

Agnė Gudonytė, tel. (8 5) 212 1413, el. p. agne.gudonyte@vvtat.lt